

Handläggare
Örjan Hallnäs
08-508 265 88**Till**
Exploateringsnämnden
2025-09-25

Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen. Svar på remiss

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden beslutar att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Thomas Andersson
FörvaltningschefAnders Jonsson
AvdelningschefPer Qvist
Enhetschef

Remissen

Klimat- och näringslivsdepartementet har för samråd sänt en promemoria med förslag till ändringar i artskyddsförordningen med syfte att anpassa den nationella fridlysningen till arternas skyddsbehov och till andra angelägna intressen. Stockholms stad har fått promemorian på remiss och kommunstyrelsen har bett exploateringsnämnden att yttra sig senast den 30 september 2025.

Förslagen i promemorian avser främst de nationella fridlysningsbestämmelserna i artskyddsförordningen (2007:845).

Exploateringskontoret
StadsmiljöFleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 265 88
Växel 08-508 276 00
orjan.hallnas@stockholm.se
exploateringskontoret.expl@stockholm.se
Org nr 212000-0142
start.stockholm

De EU-baserade fridlysningsbestämmelserna föreslås endast få smärre redaktionella ändringar. Dessa rör huvudsakligen arter som är förtecknade i art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet.

Syftet med föreslagna ändringar är:

- att fridlysningens omfattning för varje art inte ska vara mer långtgående än artens faktiska skyddsbehov,
- att se till att förbuden i artskyddsförordningen inte i onödan försvårar för verksamheter och åtgärder som tillgodoser väsentliga allmänna och enskilda intressen.
- att införa ett undantag som innebär att förbuden i de nationella fridlysningsbestämmelserna inte ska gälla ifall det är uppenbart att syftet med en åtgärd inte är att orsaka en negativ påverkan på en arts bevarandestatus, alltså en sådan påverkan som förbuden annars ska förhindra.
- att tillgodose väsentliga allmänna intressen genom en ny grund för dispens från de nationella fridlysningsbestämmelserna.
- att bestämmelserna om nationell fridlysning av djur ändras så att arter ur alla djurgrupper kan skyddas även genom förbud mot störning av betydelse och mot att skada eller förstöra deras fortplantningsområden och viloplatsar.
- att Naturvårdsverket regelbundet ska se över vilka arter som ingår i de olika bilagorna till artskyddsförordningen, bland annat baserat på förändringar av arters hotkategorier i den svenska rödlistan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för stadsmiljö.

Exploateringskontorets synpunkter

Exploateringskontoret ställer sig positivt till att skyddet för varje art bättre anpassas till respektive arts faktiska skyddsbehov. Detta innebär ett mer pragmatiskt förhållningssätt och bör i sig kunna möta många andra intressen. Om skyddsnivån för varje art är rätt bedömd vid klassificeringen i artskyddsförordningens bilagor kommer gynnsam bevarandestatus att kunna upprätthållas. Om skyddsbehovet däremot ska vägas mot andra intressen, genom dispensförfarande, kan andra intressen komma att gå före även om det äventyrar artens bevarandestatus.

Exploateringskontoret bedömer att endast ett fåtal av de arter som kan komma ifråga vid ändringar i artskyddsförordningen (ASF)

berör exploateringsnämndens verksamhet. Ökade möjligheter till dispenser bedöms i enstaka fall kunna förenkla exploateringsnämndens arbete med att utveckla staden.

Exploateringskontoret anser att det är angeläget att utformningen av de tillkommande lagtexterna bidrar till att förenkla tillämpningen av artskyddsförordningen (ASF). Det skulle vara en fördel och öka förutsägbarheten om det tydligare går att utläsa direkt i ASF när ett förbud utlöses, så att man i möjligaste mån inte behöver invänta vägledande domar för att den praktiska tillämpningen ska bli mer enhetlig. Man bör därför bland annat överväga om det kan behövas ytterligare nivåer av förbud i ASF, utöver den föreslagna 5a §, så att skyddsnivån i högre grad kan skraddarsys för arter med olika skyddsbehov, och att förbudens åtgärdsbegränsningar därmed i större utsträckning går att utläsa direkt i lagtexten.

Exploateringskontoret efterfrågar ett klarläggande av huruvida en lagakraftvunnen detaljplan som har tagit erforderlig hänsyn till de fridlysningsbestämmelser som gäller vid en viss tidpunkt kan genomföras, även om fridlysningar för arter som berörs av planen skärps mellan att en detaljplan får laga kraft och genomförandestart. Exploateringskontoret anser därför att ytterligare övergångsbestämmelser bör övervägas, utöver dem som beskrivs i promemorians kapitel 7.

Exploateringskontoret konstaterar att den svenska rödlistan genom tillägg i 2 § ASF i viss mån får en grad av formell juridisk status som inte har funnits tidigare. Det skulle vara bra om det framgår i lagstiftningen eller förarbetena hur och när bilagorna till ASF uppdateras i förhållande till förändringar i rödlistan. Vidare bör det framgå om det är vid varje tidpunkt aktuell rödlista som avgör en arts status i ASF eller om det är klassificeringen i bilagorna som har företräde.

I olika avsnitt (till exempel avsnitt 5.3.1) i promemorian anges olika hotkategorier som underlag för införande i främst ASF bilaga 2, antingen "akut hotad" eller "starkt hotad eller akut hotad". Man bör vara konsekvent med vilka hotkategorier som avses. Från ett artbevarandeperspektiv bör det ses som rimligt att arter i hotkategorierna "akut hotad" (CR), "starkt hotad" (EN) och i vissa fall även "sårbar" (VU) ingår bland de arter som fridlyses enligt ASF. Det kan vara lämpligt att vissa arter i hotkategorin

”sårbar” (VU) får ett fridlysningsskydd som är tillräckligt starkt för att undvika att de senare når en allvarligare hotkategori.

Enligt promemorian (avsnitt 3.6.2) ska undantag från förbuden göras för vissa arter, för åtgärder som inte har till syfte att orsaka en sådan negativ påverkan (på en art) som avses med förbuden. Detta undantag införs genom den föreslagna 9 a §, första stycket. I tredje stycket samma paragraf anges att jord- och skogsbruk är sådana verksamheter som undantas, men undantaget torde gälla på samma sätt för exempelvis exploatering. Man bör överväga om inte tredje stycket är överflödigt. Detta undantag ska enligt förslaget inte gälla åtgärder som är riktade direkt mot exemplar av arterna, exempelvis plockning och insamling. I många fall kan dock skadan (om än oavsiktlig) från såväl exploatering som jord- och skogsbruk vara betydligt mer långtgående än plockning och insamling. Denna skillnad har erfarenhetsmässigt svårt att få fäste i det allmänna rättsmedvetandet, alltså att småskaliga men inte storskaliga åtgärder är förbjudna. Exploateringskontoret ser gärna att denna skillnad motiveras väl i förarbetena till lagändringarna.

I förslaget till ny 2 § 6 p kan det vara lämpligt att benämna den svenska rödlistan som den ”aktuella” eller ”gällande” eller ”senast fastställda” svenska rödlistan, så att det inte kan missförstås vilken upplaga av rödlistan som avses.

Slut

Bilaga

1. Promemoria Skyddet genom nationell fridlysning anpassas till arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen, Klimat- och näringslivsdepartementet, KN2025/01529, Juli 2025